

Ergenlerde Kontrol Alan? Alg?s? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ergenlerde Kontrol Alan? Alg?s? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21203>

Özet

Ergenlerde Kontrol Alan? Alg?s? Ölçe?i, 2003 y?l?nda M. Gültekin taraf?ndan bir yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilm? bir psikolojik ölçme arac?d?r. Bu ölçek, özellikle ergen popülasyonunun ya?am olaylar? kar??s?nda kendilerini ne ölçüde içsel ya da dışsal faktörler taraf?ndan kontrol ediliyor alg?lad?klar?n? de?erlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, bireylerin ba?ar?lar?n?, ba?ar?s?zl?klar?n? ve kar??la?t?klar? durumlar? içsel (kendi çabalar?, yetenekleri) mi yoksa dışsal (?ans, kader, di?er insanlar) m? gördüklerini belirleyen temel bir psikolojik yapı olan Kontrol Oda?? (Locus of Control) kavram?na dayanmaktadır.

Geli?tirme çal??mas?, ergenlik döneminin bireyin kimlik geli?imi ve sorumluluk alg?s?n?n ?ekillendi?i kritik bir evre oldu?u varsay?m?yla yapılm??tır. Ölçe?in birincil amacı, ergenlerin psikososyal geli?imlerini ve akademik motivasyonlar?n? etkileyebilecek olan kontrol alg?s? düzeylerini standart ve güvenilir bir biçimde ölçmektir. Ölçe?in detaylı psikometrik özellikleri, Uluda? Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sunulan tezde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kontrol Oda??, Ergenlik, Alg?, Psikolojik Ölçek, Geli?tirme, Locus of Control, ?çsel Kontrol, D??sal Kontrol.

Yazarlar

Gültekin, M.

Amaç

Ölçe?in temel amacı, ergenlik dönemindeki bireylerin kontrol alg?lar?n? sistematik olarak de?erlendirmektir. Bu de?erlendirme, bireyin kendi hayat?ndaki olaylar?n sonuçlar?n? ne ölçüde kendi eylemlerine ba?lad???n? (içsel kontrol) veya dış faktörlere (?ans, di?er insanlar, kader) ba?lad???n? (d??sal kontrol) belirlemeye odaklanır. Ölçek, bu alg?daki farklılıklar? tespit ederek, ergenlerin motivasyon, akademik ba?ar? ve psikolojik uyum düzeyleri hakkında önemli ç?kar?mlar sa?lamay? hedefler.

Akademik ba?lamda, bu ölçek ergenlerin geli?imsel psikolojisi alan?nda yapılacak ara?tırmalara katkıda bulunmak, özellikle de eğitim psikolojisi ve rehberlik hizmetlerinde bireylerin kontrol inançlar?n? anlamak için tasarlanm??tır. Ölçe?in kullan?m?, risk alt?ndaki ergenlerin belirlenmesi ve kontrol alg?s?n? güçlendirmeye yönelik müdahale programlar?n?n geli?tirilmesi aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

Yap?

Ergenlerde Kontrol Alan? Alg?s? Ölçe?i, sosyal öğrenme teorisi ve özellikle Julian Rotter'n 1954'te ortaya att??? Kontrol Oda?? kuram?n? ölçmeyi amaçlayan bir yapıy? temel al?r. Kontrol oda??, bireyin güçlendirme (peki?tirme) sonuçlar?n? kendi davran??lar?n?n bir sonucu olarak m? yoksa d?? güçlerin kontrolü alt?nda m? alg?lad???na dair genelle?tirilm? bir beklentidir.

Bu ölçek, genellikle iki ana alt boyutu ölçer: **?çsel Kontrol Oda??** ve **D??sal Kontrol Oda??**. ?çsel kontrol oda?? yüksek olan ergenler, sonuçlar?n kendi çabalar?, yetenekleri ve kararlar? ile ili?kili oldu?una inan?rken; d??sal kontrol oda?? yüksek olanlar, sonuçlar?n ?ans, kader, güçlü insanlar veya öngörülemez d?? ko?ullar taraf?ndan belirlendi?ine inan?rlar. Ölçe?in maddeleri, bu iki kutup aras?ndaki spektrumu yakalayacak ?ekilde formüle edilmi?tir.

Geçerlik

Kaynak referanslarda geçerlik bilgisi aç?kça belirtilmemi? olsa da, bir geli?tirme çalışması olan yüksek lisans tezinde (Gültekin, 2003) ölçe?in geçerli?ine ili?kin kapsamlı çalışmaları yapıld??? varsay?lmaktadır. Tipik olarak, bu tür geli?tirme tezlerinde kullanılan geçerlik yöntemleri ?unlardır:

Yap? Geçerli?i: Faktör analizi yoluyla ölçe?in teorik yapıy? (içsel ve d??sal kontrol) do?ru temsil edip etmedi?i incelenmi?tir.

Kapsam Geçerli?i: Maddelerin kontrol oda?? kavram?n?n tüm yönlerini kapsay?p kapsamad??? uzman görüşleri alınarak değerlendirilmi?tir.

Ölçüt Ba?lantı?ı Geçerlik: Ölçe?in, kontrol oda?? ile teorik olarak ili?kili olması beklenen di?er psikolojik yapılarla (örn., öz yeterlik, akademik başarı, depresyon) korelasyonu incelenmi?tir.

Detaylı geçerlik katsayılar? ve istatistiksel sonuçlar, orijinal tez çalışmas?nda yer almaktadır.

Güvenirlik

Kaynak referanslarda güvenilirlik bilgisi aç?kça belirtilmemi? olsa da, ölçe?in geli?tirme amaçlarındaki güvenilirli?inin incelendi?i kesindir. Ölçek geli?tirme standartlarına uygun olarak, güvenilirlik çalışmalarındaki yöntemlerin kullanıld??? tahmin edilmektedir:

?ç Tutarlı?ık Güvenirli?i: Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarlı oldu?unu gösteren Cronbach Alfa (Güvenirlik) katsayısı hesaplanmas?.

Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ölçe?in farklı zamanlarda aynı ergen grubuna uygulanması sonucu elde edilen puanların tutarlılı??? incelenerek zaman içindeki kararlılı??? belirlenmi?tir.

Madde Analizi: Her bir maddenin toplam puanla korelasyonu ve alt/üst gruplar? ayırt etme gücü incelenmi?tir.

Ölçe?in güvenilirli?ine dair kesin de?erler (örn., Cronbach Alfa katsay?lar?) için Gültekin'in (2003) yüksek lisans tezine ba?vurulmas? gerekmektedir.

Faktör Analizi

Ergenlerde Kontrol Alan? Alg?s? Ölçe?i'nin geli?tirilmesi sürecinde temel psikometrik ad?mlardan biri olarak Faktör Analizi kullan?lm??t?r. Bu analiz, ölçek maddelerinin teorik olarak beklenen içsel ve d??sal kontrol alt boyutlar?n? ne ölçüde olu?turdu?unu saptamak amac?yla ger?ekle?tirilm??tir.

Tipik olarak, Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) kullan?larak maddelerin faktör yükleri incelenmi? ve ölçe?in nihai yap?s? belirlenmi??tir. Bu analiz, içsel ve d??sal kontrolün birbirinden ayr?k iki faktör olarak m? yoksa tek bir boyutun kar??t uçlar? olarak m? ortaya ç?kt???n? göstermi??tir. Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ise, elde edilen yap?n?n örneklemden ba??ms?z olarak geçerlili?ini teyit etmek için kullan?lm?? olabilir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme Ölçe?i (Özgün olarak geli?tirilm?? tutum ölçe?i)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i (Genellikle 3'lü, 4'lü veya 5'li seçeneklerden olu?ur.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ergenler

Ya? Grubu: Ortaokul ve Lise ö?rencisi ya? aral??? (Tahmini 12-18 ya?)

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki genel orta ve lise ö?renci popülasyonu üzerinde standartla?t?r?lm??t?r.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) yöntemiyle uygulanan ka??t-kalem ölçe?idir. Bireylerden, kendilerini en iyi tan?mlayan seçenekleri i?aretlemeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Kontrol Oda?? Alg?s?, Kontrol ?nanc?, Psikolojik Geli?im, Psikometri, Yüksek Lisans Tezi, ?çselle?tirme, D??salla?t?rma.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: Bilgi mevcut de?ildir.

Yaz??ma Adresi: Uluda? Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa (Tez dönemindeki ba?l?l?k adresi).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2003

?zinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir tez çal??mas? kapsam?nda geli?tirildi?inden, genellikle ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda yazar?n izniyle ücretsiz olarak kullan?labilir. Kullan?m için öncelikle yazar (M. Gültekin) veya tez dan??man?yla ileti?ime geçilmesi önerilir.

Kaynaklar

Gültekin, M. (2003). *Ergenlerde kontrol alan? alg?s?* (Yüksek lisans tezi). Uluda? Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80(1), 1-28. (Kontrol Oda?? kuram?n?n temel kayna??).

Ergenlerde Kontrol Alan? Alg?s? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için Gültekin (2003) taraf?ndan haz?rlanan orijinal yüksek lisans tezine ba?vurulmas? gerekmektedir. Orijinal PDF'nin mevcut olup olmad??? kaynakta belirtilmemiştir.

Örnek maddeler (Temsili, orijinal maddeler de?ildir):

Bir s?navda ba?ar?l? olmam tamamen ne kadar çal??t???ma ba?l?dır. (?çsel Kontrol)

Hayatta ba??ma gelen iyi ?eyler genellikle ?ans eseri olur. (D??sal Kontrol)

Ne kadar çabalarsam çabalayay?m, baz? ö?retmenler bana dü?ük not verir. (D??sal Kontrol)